

2. Протокол Берклі URL: <https://www.law.berkeley.edu/wp-content/uploads/2022/03/Berkeley-Protocol-Ukrainian.pdf> (дата звернення: 17.02.2024).

3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (17.02.2024).

4. Ісмайлов К.Ю. Особливості кримінальної розвідки з відкритих джерел як інструмент збирання оперативної інформації. Південноукраїнський правничий часопис 2016. - № 2. – С. 110-113.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Поляков Євген Валентинович, доцент
кафедри оперативно-розшукової діяльності,
к.ю.н., доцент, полковник поліції

Понад десяти років, починаючи від військового конфлікту у Луганській та Донецькій областях на сході країни та у період повномасштабної війни, Україна перебуває у стані критичної ситуації, яка негативно впливає на політичний, економічний та соціально-культурний її розвиток.

Військово-політична ситуація, яка склалася в наслідок так званої «спеціальної військової операції» занепокоїла та привернула пильну увагу не лише в європейських країн, але і у всьому світі.

В цей складний період російсько-української війни важлива роль покладається на правоохоронні органи, серед яких особливе місце займає Національна поліція.

В умовах воєнного стану протидія організованій та транснаціональній злочинності набувають особливої актуальності вміння передбачити розвиток криміногенної ситуації, запобігти розвитку подій у небажаному напрямку. Зазначені чинники вимагають від оперативних підрозділів кримінальної поліції застосування відповідних заходів, засобів і методів боротьби зі злочинністю, впровадження сучасних прийомів і форм інформаційно-аналітичної роботи. Сьогодні однією з таких форм є оперативно-розшукове прогнозування.

Оперативно-розшукове прогнозування – це оперативно-розшуковий метод пізнання, спрямований на встановлення закономірностей і формування оперативно-розшукових прогнозів, основу якого становлять відповідні принципи, інформаційні джерела, сукупність загальнонаукових і спеціальних методів.

У прикладному аспекті оперативно-розшукове прогнозування – це форма практичної аналітичної діяльності працівників оперативних підрозділів органів – суб'єктів оперативно розшукової діяльності, що полягає в збиранні, аналізі, оцінюванні й спрацюванні наявної інформації за допомогою різних прогнозних дій, з метою формування оперативно-розшукових прогнозів (стосовно відповідних об'єктів), які забезпечують своєчасність і правильність оперативно-тактичних і стратегічних рішень.

Від цього залежить результат діяльності правоохоронних органів і їх структурних підрозділів усіх рівнів. Прогноз може бути ефективним тільки в разі постійного й безпосереднього контакту аналітиків з керівником оперативного підрозділу, який приймає рішення.

Метою оперативно-розшукового прогнозування є наукове передбачення майбутнього на основі оперативного аналізу минулого та сьогодення на підставі раніше зібраної оперативної інформації.

Суб'єктами оперативно-розшукового прогнозування є оперативні, оперативно-технічні, інформаційно-аналітичні підрозділи та їхні посадові особи і певною мірою інші працівники Національної поліції та негласні працівники.

Механізм оперативно-розшукове прогнозування передбачає низку дій суб'єкта його застосування (аналіз, складання прогнозу, ухвалення рішення).

Предметом оперативно-розшукового прогнозування є відкрита інформація й інформація обмеженого доступу, до якої належить конфіденційна, таємна та службова.

Прогнозування, відрізняючись від інших форм передбачення, має враховувати змінний характер людської діяльності, що активно формує майбутнє. Отже, прогноз – це інформація про майбутнє, що втілюється у формі управлінського рішення. Прогнозу як засобу управління соціальними процесами і регулятору тактичних рішень у сфері оперативно-розшукової діяльності притаманні ті самі функції, що й прогнозу загалом. До них належать:

- ✓ виявлення характеру зміни певної ситуації в умовах, коли на неї діють впливи, що формуються стихійно;
- ✓ аналіз зміни ситуації, коли на неї впливають певні дії й коли відомі цілі та засоби їх здійснення;
- ✓ визначення характеру ситуації, яку необхідно враховувати для досягнення поставленої мети;
- ✓ виявлення змін часткових цілей і засобів за умов досягнення головної мети.

Оперативно-розшуковому прогнозуванню притаманні всі ознаки, за яких розкривається поняття прогнозування, а саме: інформативність, зв'язок із майбутнім, використання минулого та сучасного досвіду, вірогідний

характер, залежність від майбутнього, наукова обґрунтованість, використання тенденцій і закономірностей досліджуваного явища.

Теорія оперативного-розшукової діяльності визначає такі самостійні функції оперативного-розшукового прогнозування:

✓ прогнозування ймовірної поведінки членів організованих злочинних угруповань після вчинення злочинів, необхідне для вибору тактичних прийомів їх виявлення та затримання;

✓ прогнозування ймовірної ситуації, що може скластися в період оперативної перевірки, чим визначається вибір і розстановка нових сил, добір засобів і вибір тактики оперативної перевірки;

✓ прогнозування ймовірної поведінки негласних співробітників у визначених умовах під час виконання завдань оперативних працівників, що необхідно для спеціальної підготовки, навчання та інформаційно-тактичного забезпечення їх діяльності;

✓ прогнозування поведінки неформальних груп з антигромадською спрямованістю – для визначення форм і методів профілактики (з метою запобігання переростання таких груп в організовані злочинні угруповання);

✓ прогнозування індивідуальної злочинної поведінки (з метою запобігання створенню особою організованих злочинних угруповань).

Важливу роль відіграє альтернативність (ситуації та поведінка), оскільки в майбутньому можуть з'явитися додаткові, не враховані під час прогнозування, фактори, які можуть уплинути на явище.

Основними видами оперативного-розшукового прогнозування є:

– стратегічне прогнозування тенденцій та чинників середовища функціонування, кримінологічної обстановки, сил та засобів правоохоронних органів, результативності протидії злочинності, громадської думки про стан середовища функціонування, криміногенної ситуації, результативності діяльності правоохоронних органів;

– оперативно-тактичне прогнозування, що полягає у розробленні оперативного-розшукових версій розвитку ситуації, які сприяють здійсненню оперативного-розшукових заходів для вирішення конкретних завдань ОРД.

Під стратегічним прогнозуванням розуміється формування уявних моделей, що відображають:

– імовірність розвитку оперативної обстановки в будь-якому регіоні, на території окремі країни або низки держав;

– можливість вияву кримінальної активності великих організованих кримінальних структур, зокрема міжнародних, терористичних тощо;

– перспективи появи нових каналів незаконного постачання наркотиків, зброї, вибухових речовин та пристроїв, інших об'єктів, вилучених з цивільного обігу; нових потоків незаконної міграції;

- вплив загальних криміногенних процесів на тенденції розвитку злочинності в окремих регіонах;
- вплив соціально-економічних, демографічних, екологічних та інших чинників на тенденції та рівень злочинності;
- тенденції розвитку оперативної обстановки залежно від вжиття заходів, спрямованих на її стабілізацію тощо.

Основна мета оперативно-тактичного прогнозування полягає в розробленні та актуалізації оперативно-розшукових версій. У широкому розумінні поняття «оперативно-тактичне прогнозування» можна охарактеризувати за такими ознаками:

- оперативно-тактичне прогнозування формується на основі всебічного аналізу та оцінки конкретної оперативно-тактичної ситуації;
- оперативно-тактичне прогнозування – результат професійного мислення на тактичному рівні, якість формування якого залежить від професійної (прогностичної) компетентності оперативного працівника;
- оперативно-тактичне прогнозування забезпечує прийняття найбільш раціонального (оптимального) оперативно-тактичного рішення щодо найбільш ефективного способу його реалізації з урахуванням розвитку конкретної оперативно-тактичної ситуації.

Залежно від терміна оперативно-розшукове прогнозування може бути:

- для планування та проведення окремого заходу або оперативно-розшукової операції;
- короткострокове – квартал, півріччя, рік;
- середньострокове – до 5 років;
- довгострокове – 10–15 років.

Таким чином, під час війни оперативні підрозділи Національної поліції продовжують працювати в посиленому режимі та забезпечують діяльність з пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривною діяльністю спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: – К.: Алерта, 2017. – 304 с.

3. Про Національну поліцію [Електронний ресурс]: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

4. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс]: закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України: – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

5. Албул С.В. Застосування методу прогнозування в оперативно-розшуковій протидії злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. Спеціальний випуск № 1. С. 3–11.

6. Кокошко В.С., Балтовський О.А., Ісмайлов К.Ю., Сіфоров О.І., Форос Г.В. Сучасні підходи щодо адаптивного автоматизованого управління складними системами в умовах невизначеності. *Монографія* - Одеса: ОДУВС, 2019. 378 с.

7. Мовчан А. В. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції. *Навчальний посібник* – Львів: ЛДУВС, 2017. – 244 с.

8. Павленко С.О. Оперативно-тактичне прогнозування як основа прийняття оперативно-тактичних рішень в оперативно-розшуковій діяльності: сутність та зміст
file:///C:/Users/user/Downloads/08_02_Макет+№42-130-146.pdf

9. Поляков Є.В. Оперативно-розшукова діагностика як засіб протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Протидія кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану»: (м. Кропивницький, 27 жовтня 2022 року). 2022. с. 203-206

Прібиткова Н.О., науковий співробітник

науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів Харківського національного університету внутрішніх справ

Повномасштабна агресія російської федерації проти України кардинально вплинула на всі сфери життєдіяльності української держави, стала справжнім викликом не лише для української державності, а й для всіх цивілізованих країн світу. Численні воєнні злочини, вчинені на території нашої держави вказують на порушення норм міжнародного права.

На правоохоронні органи України випали важкі випробування, адже розслідування цих злочинів вимагає від них високого рівня мобілізації,